

77237). Egy kis vízmosás mentén a külfejtéses szénbányától kb. 1 km-re egy gyűjtési ponton őskori pattintott kövek (*Visonta 15. lh., KÖH 77227*) voltak.

Konzulens: Dr. Mester Zsolt egyetemi adjunktus (ELTE Régészettudományi Intézet).

Munkatársak: Kerékgyártó Gyula, Kecskeméti Attila, Kecskeméti Daniella, Fodor László (Dobó István Vármúzeum).

GUTAY MÓNIKA

385. Vitnyéd, Kishely-dűlő (KÖH 35956)

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró

A 05/22 hrsz.-ú telken kialakítandó mezőgazdasági tároló építéséhez, továbbá a tereprendezéshez kapcsolódó régészeti szakfelügyeletet végeztünk 2011. június 22-én, az épület alapjainak kiásásakor. A sávalapozás alapárkai a már korábban lehumuszolt területen készültek kb. 80 cm szélességben és 80–100 cm mélységben. A humusz alatti réteg vörös kavics, egyes helyeken ez alatt sárga agyagréteg látszott. A humusz és a kavicsréteg határa nem mindenhol volt egyenletes, helyenként a humusz mélyebben volt. Egy helyen látszott beásás, egy kisebb gödör, régészeti lelet nem volt benne.

A területet övező kerítés és a leendő épület között É–D-i irányban húzott közműárokban régészeti jelenséget szintén nem tapasztaltam. Ugyanez volt a helyzet a tó (tűzivíztároló) és a beépítendő terület mellett álló földdepók É-i oldalán K–Ny-i irányban húzódó ároknál is.

A tó Ny-i, DNY-i partját bejárva azt tapasztaltam, hogy a kialakított rézsún, ahova növényeket telepítettek, továbbá a tó partján kb. 2 m szélességben a felszínen nagy mennyiségű, a késő bronzkorra tehető kerámiatöredék feküdt. Ezek mellett egy kisebb római kori kerámiatöredéket is találtam. A töredékekből két zacskóra valót behoztam a múzeumba, a többit a helyszínen hagytam. Ezek a töredékek már nem eredeti helyükön találhatóak, a tó kialakításával hozható összefüggésbe odakerülésük. A tótól D-re fekvő földdepókban szintén jelentős mennyiségű kerámiatöredék fordult elő.

Úgy tűnik, a régészeti leletek zömmel a humuszból kerültek elő, a lelőhelyet ezen a részen a talajművelés már megsemmisítette.

GABRIELI GABRIELLA

386. Zalacsány, Tilaji útelágazás (KÖH 39689)

(Zala megye) Á, Kk

A 76-os sz. főút rekonstrukciójának földmunkáival párhuzamosan végzett régészeti szakfelügyeletet az MNM NÖK, melynek során már 2010 őszén jelentkeztek a lelőhelyhez tartozó objektumok.⁹⁶ 2011. július 30-án a 31+460 – 31+470 km-sz.

között az út bal oldala mellett egy nagyobb régészeti jelenség, majd a 31+116–31+134 km-sz. között a bal oldali pályatest elbontásakor két objektum került napvilágra. Az útépités munkáival haladva szeptember 26-án az út jobb oldala mellett, a 31+040–31+070 km-sz. között, a rézsú szedése közben bukantunk újabb régészeti érintettségekre.

A régészeti szakfelügyelet keretén belül elvégzett leletmentés során kibontott objektumok (gödör, cölöphely, tűzhely, kemence, verem) egy középkori település jelenségei. Közülük kiemelhetőek a kemencék, melyeket egykor a Zalacsányi-patak melletti domboldalba vájtak be. A kerekded, vörösre átégett szélű kemencék közül vannak megújított sütőfelületűek, valamint a jobb hőtartás céljából kerámiatöredékekkel kirakott aljűk is. Az egyik kemence bontása során nem a szokásos apró edénytöredékeket tapasztaltuk a felületben, hanem nagyobb darabokat, perem-, oldal- és aljtöredékeket. A restaurálás során ezekből majdnem egész edényeket tudtak összeállítani.

Az objektumokból Árpád-kori és késő középkori leletanyag, kerámiatöredékek, állatsontok és két 12. századi ezüstdénár került napvilágra.

Megállapítottuk, hogy a régészeti lelőhelyet a 76-os sz. út kettévágja, a mostani rekonstrukcióhoz kapcsolódó földmunkák a 31+060–31+470 km-sz. között érintették. Ez nagyobb kiterjedésre utal, mint azt a korábbi adatok mutatták.

A geodéziai felmérést a MNM NÖK II. sz. Regionális Iroda múzeumi geodétái, Földi Áron és Kovács Zoltán végezték. A leletanyagot az Archeolore Kft. restaurálta.

Munkatársak: Eke István régész, Spolár Erika terepi asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

Zalaegerszeg-Kaszaháza, Papharaszti I. (KÖH 18908)

(Zala megye)

A lelőhelyen 2011–2012-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2012. év jelentései között.

STRAUB PÉTER

387. Zalalövő, Belterület és Vár (Deák F. u. 5–7.) (KÖH 21274 és 39795)

(Zala megye) Ró, Tő

2011. július 27.–augusztus 19. között megelőző régészeti ásatást folytattunk Zalalövön, a 482 hrsz.-ú ingatlanon, az óvoda épületének bővítését megelőzően, annak kertjében, 180 m²-es felületen. Az építkezés beruházója Zalalövő Önkormányzata, az ásatás kivitelezője a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, amely Redő Ferencet bízta meg az ásatás vezetésével és biztosította a technikai segítséget.

Az óvoda területén, amely az „L munkahely” megnevezést kapta, az első szelvényeket 1976-ban Cserményi Vajk ásta. Aztán mintegy 10 évvel ezelőtt, a tornaterem építését megelőzően, szintén volt szakfelügyelet jellegű ásatás az irányításommal. Annak a szondának a neve L2 mh. volt. A 2011-ben feltárandó terület É–D-i irányban 17,50 m, K–Ny-i irányban 8,50 m, a neve L3 mh. Az L3 mh.-tól K-re alig néhány m-re volt a T3

⁹⁶ RKM 2010, 407.

mh., ahol 1988–1989-ben azokat a török kori falalapozás-nyomokat találtuk, melyek aztán a levéltári kutatások fényében a lövői vár alapjainak minősültek.

A felületet szelvényei a következőképp kerültek számozásra: a szelvényrendszer É–D-i tengelye két félre osztja a területet (4,25-4,25 m), K–Ny-i irányban pedig 5 m hosszú téglalapokat alakítottunk ki, amelyek közül a legdélebbi töredékméret. Az így létrejött 8 szelvény a DNy-i sarokban lévőől kezdve az A/I, A/II, B/I, B/II, C/I, C/II, D/I, D/II jelöléseket kapta. Szondákkal dolgoztunk még azon a területen is, amelyet E/II-nek neveztünk volna, ha teljes terjedelmében feltárhatjuk. Az A/I, B/II, C/I, D/II szelvényeket teljes terjedelmükben feltártuk, az A/II, B/I, C/II, D/I szelvényekben tanúfalakat hagytunk. Ez a rendszer lehetővé tette, hogy az É–D-i főtengely, illetve három K–Ny-i metszet teljes legyen, azaz ne mutakozzon bennük a tanúfalak okozta dokumentációs veszteség.

A felület feltárása során két korszak leletanyagát és rétegeit dokumentálhattuk.

A legfelső réteg a török kori kis örvárnak a pusztulása során keletkezett omladék volt, amelyben nagyon gazdag leletanyag, elsősorban kályhaszemek és kályhacsempék, valamint kerámiaanyag volt. A pusztulás nyilvánvaló tűzvisszel is együtt járt, mert a pusztulási réteg anyagát kiégett paticcs, elszenesedett gerendák és lécek alkották. A kerámiaanyagon kívül vaseszközök, üveglakszemek is voltak ebben a rétegben, és két ezüstédénár. Mindkettőt a 17. század végére keltezhetjük (1670 és 1699 közé), azaz a hódoltság legutolsó éveire.

A pusztulási réteg alatt a vár utolsó korszakának padlóí, falalapozásai, bejárata, udvarának részei kerültek elő. A korábbi ásatások (T3 mh) és a levéltári adatok elemzése arra enged következtetni, hogy a megelőző ásatás a vár Ny-i részéből tárt fel egy szakaszt. Megtaláltuk a vár egy bejáratát a Ny-i oldalon, és a bejáratot É-ről és D-ről határoló helyiségeket. A bejárat, vagy „kapuköz” egy 4,5 m széles K–Ny-i irányú objektum, amely a rajta való haladás irányára merőlegesen, szorosan egymás mellé fektetett gerendákkal van burkolva olyan hosszan, amilyen hosszan épület határolja É és D felől. Feltehetően ezen a szakaszon teteje, mennyezete is lehetett, mert az elszenesedett gerendákat téglatörmelék fedte, és ez az építőanyag csak ezt a területet jellemzi. Amikor a kapuközből kiérünk a vár udvarára, a felület burkolata kőre változik. Az itt használt kőanyag a római épületekben is használt gyepvas. Ebből épült az innen alig 30 m-re K-re feltárt, 4. századi, padlófűtéses római ház is.

A kapuközt É-ről és D-ről kb. 60 cm széles falak határolják, amelyek anyaga fa zsaluzat közé döngölt tömésfal. Az É-i traktusban az e fal mögötti területen két helyiség van, amelyek között 1,5 m széles folyosót találunk. A K-i, tehát az udvar felé eső nagyobb helyiségben kályha állt, amelynek kályhaszemeit nagy mennyiségben tártuk fel itt. A kályhaszemek közelében, ill. alattuk textilmaradványok (szőnyeg?) is voltak. E helyiségtől K-re, már az udvaron sok kerek ablakszemet találtunk egy kisebb területen (D/II szelvény), feltételezhető tehát, hogy e helyiségnek, vagy esetleg egy fölötté lévőnek az udvar felé üveglaklaka volt. A Ny-i oldalon lévő helyiségeknek sajnos csak a belső szélét tudtuk megfigyelni, mert azok külső széle a megátható felület határain kívül esett. A kapuköztől D-re eső területen is helyiségek voltak, melyek padlóin sok ke-

rámia került elő, de az átható felszín legdélebbi részein modern beásások tönkretették a török kori padlókat.

A török kori szintek alatt, leginkább a vár udvarához tartozó felületen (C/II-D/II), kisebb részben az A/II szelvényben is megtaláltuk a római kor rétegét is, ami ezen a területen igen vékony, max. 10–15 cm-es réteg volt a stratigráfiában. Épített objektum nem tartozott hozzá, csak mint járósínt (csak a D/II szelvényben), ill. a járósínhez tartozó planírozási réteg jelentkezett. Anyaga szép 3–4. századi római anyag volt, szürke házi kerámiával, tárolóedényekkel, festett piros edénynyel, germániai *terra sigillatával*, dörzstállal, mázas dörzstállal, méccsessel. Az anyag a markomann háborúk utáni időtől, a 4. század első évtizedéig keltezhető.

Munkatársak: Simmer Lívია régész, Császár Renáta, Takács László, Savanyú Bálint és Bíbor István régésztechnikusok.

REDŐ FERENC

388. Zalavár, Vár-sziget (MRT 1. k. 59/20. lh., KÖH 12527) (Zala megye) Ka, Á, Kk, Kú

A Magyar Nemzeti Múzeum támogatásával, NKA pályázatból fedezett kutatás 2011-ben két felületen folyt, összesen 925 m²-en.

Nyugati felület: A Hadrianus zárandoktemplom, illetve a Keresztelő Szent János templomtól Ny-ra nyitott szelvénytörzs É-i részén a már tavaly észlelt, illetve részben kibontott telepjelenségek feltárását befejeztük. Innen D felé haladva, a 2009-ben feltárt szelvénytörzs Ny-i széléhez csatlakozva nyitottunk meg egy újabb É–D-i irányú szelvénytörzset, amely 8, egyenként 5×5 m-es szelvényből áll. A felületen különböző korú telepjelenségeket bontottunk ki, a feltárást azonban csak a két legészakibb szelvényben tudtuk befejezni. Az egymásra-, illetve egymásba rétegződött objektumok (tárolóvermek, földfelszíni- majd faoszlop-szerkezetes épületek, paliszád) tanúsodnak arról, hogy a 9. századi település életének hat évtizede alatt a településszerkezet itt többször, lényegesen módosult. A változások nem függetleníthetők a település jelentős központtá válásától. Az egyes rétegek gazdag és változatos kerámia-leletanyaga (köztük egy új, „dudoros falú”, polírozott anyagból készült edénytípus) a keltezés finomítását segíti, egyben bizonyítja a lakosság összetételének (és igényeinek) módosulását is. A 9. századi rétegsort a Ny-i felület É-i részén – a szántás alatt – egy Árpád-kori tereprendezési réteg zárja.

A palánkkal övezett Árpád-kori megyeközpont területén, kisebb Árpád-kori objektumok mellett a szelvénytörzs D-i szakaszán, a 10 m széles, és egyelőre ismeretlen hosszúságú, faszerkezetes raktárépület feltárása kezdődött el. Az épület belsejében részben kibontott hatalmas méretű tárolóverem egy-rétegű, Árpád-kori leletekben kiemelkedően gazdag betöltése a településszerkezetnek a 12. század folyamán bekövetkezett, jelentős módosulására utal.

A szelvénytörzs D-i utolsó szelvényének DK-i sarka a 2009-ben megnyitott felületekhez csatlakozik. Folytatólag a 2006. évi feltárás Ny-i széle mentén nyitottunk további 4 szelvényt, melyekben feltártuk egy kora újkori téglalap-épület-, valamint a késő középkori külső palánk É-i szakasza középső bástyájának